

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană”, iar banii pentru abonamente și inserțiuni se trimit administrațiunii „TIPOGRAFIA și LIBRĂRIA DIECEZANĂ” în Caransebeș.	Prețul inserțiilor:
Pe un an 50 Lei		Pentru publicațiuni oficiale, concu- redite etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 60 Lei, până la 200 de cuvinte 90 Lei, de aci în sus 120 Lei.
Pe jumătate de an 25 "		
Pe un pătrar de an 12 1/2 "		
Un număr 1 Leu.		
Pentru străinătate pe un an 80 Lei.		

La „ziua eroilor”.*

Cuvântare rostită de p. protopresbiter Andreiu Ghidiu din Caransebeș.

Înmulțitu s'au și s'au înălțat altarele conștiinței de neam, prin luptele dela Oituz, Mărăști și Mărășești. Și s'au înmulțit, pentruca să trezească în toate sufletele cea mai puternică emoție, pe care o naște sentimentul jertfei pentru patrie și neam.

Nurmai atunci fericiți vor fi întru adevăr, în lumea lor, strămoșii, văzând, că ne-am reîntors în aceste vremuri grele cătră înțelepciunea lor divină, singură, care înalță pe simplul muritor până la Dumnezeu și face din patria iubită icoana divinității.

O prescripție a religiei noastre, o tradiție a neamului nostru și o datorie cătră noi-înșine ne impune cultul morților noștri. Și aceasta cu atât mai mult astăzi, când chemați suntem de datorie, să prăznuim în mod vrednic cultul scumpulor noștri și ai neamului eroi, a căror nume stau scrise pe tablele inimei neamului nostru românesc.

Eroii neamului! Eroii neamului!

Ce cuvinte mărețe și sublime!

În această zi a cultului eroilor cătră voi, copii nevinovați, îmi îndrept glasul meu! Veniți cu cântece de preamărire și înmănușări de flori, veniți și coborâți în cimiterile eroilor, unde aceștia își dorm somnul în al vecinicii glorioase! Veniți, copii nevinovați, și îngenunchiați la mormintele lor sfinte, binecuvântând jertfa lor și preamărind numele lor glorios!

Veniți, copii cu suflete neprihănite, veniți și învățați a ceti silăbizând inscripțiile săpate pe crucile lor și rugați pe Dumnezeu să-i primească în înalta lui împărăție și să-i aibă sub

sfânta lui pază, căci ei sunt mučenícii neamului nostru!

Veniți, copii, și ascultați o clipă glasul lor blând și părintesc de dincolo de lume, care vă sfătuește să fiți cuminți și silători, pentru ca astfel să fiți vrednici de jertfa pe carea au adus-o, pentru ca să vă lase lumina libertății într-o țară mare, frumoasă și bogată!

Veniți și voi, fecioarelor cu suflete nevinovate, aduceți flori, smirnă și tămâie și aprindeți făclia nevinovăției pe mormintele stămpilor eroi!

Veniți cu gânduri curate și suflete ne prihănite și aduceți prinosul vostru de dragoste și recunoștință vitejilor, cari s'au jertfit pentru lumina adevărului și a dreptății!

Veniți și voi, mame și soții îndurerate, suflete îndoliate și tainice, veniți cu resemnarea mamelor și soțiilor legendare, care întărindu-și sufletele și-au închinat viața patriei!

Veniți, veniți, și îngenunchind pe mormintele vitejilor vostri voinici, preamăriți jertfa lor, din care va răsări darul biruințelor viitoare și măreția gloriei neamului!

Veniți și voi, bătrâni părinți, cari purtați toiagul trecutului cu vrednicie și dreptate, veniți să aduceți prinosul dragostei voastre sincere fiilor vostri și să le binecuvântați jertfa!

Veniți cu toții, vă zic, să îngenunchiem pe mormintele eroilor jertfiți pentru țară și descriere și să le zicem: dormiți în pace somnul cel lin și dulce, dormiți în pace suflete blânde și mărețe, dormiți în pece!

Eie-vă țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

Amin!

*) Intocmită după „Cultura eroilor”.

Cuvinte de îndemn.

Cuvântarea M. S. Regelui și cea a A. S. R. Principelui Moștenitor Carol, rostite cu prilejul sărbătoririi „Asociațiunii” la București.

La primirea oficială, care s'a făcut reprezentanților „Astrei” la Ateneu, **A. S. R. Principele Moștenitor Carol luând, cuvântul, a spus următoarele:**

„Cu unul dintre acei cari mi-am închinat o mare parte din timpul disponibil luptei de întărire a neamului prin cultură, sunt fericit să pot saluta azi, împreună cu reprezentanții Societăților de cultură din Capitală, pe reprezentanții „Astrei”, unde în totdeauna a bătut sufletul României întregite.

Această vizită trebuie să aibă un tâlc deosebit; este un semn de înfrățire sufletească a românilor de pretutindeni. Această veche și puternică asociație propovăduiește în țară unirea sufletească a tuturor românilor, făcând să se umple de o nespasă bucurie sufletele noastre.

Noi vedem în această vizită solemnă o confirmare puternică a vecinicei uniri a întregii României.

Mai văd în această vizită un semn deosebit, de a doua înfrățire a tuturor: este înfrățirea acelor, cari, lăsând la o parte luptele politice din toate clipele vieții, se întrunesc împreună spre a-și uni toate puterile pentru o altă luptă, pentru o altă politică: politica de întărire și propășire a neamului.

Fiecare dintre noi avem datoria să luptăm, spre a duce această luptă la bun sfârșit, pentru așezarea poporului pe baze solide, astfel, ca să vedem la cea mai mare dezvoltare cultura românească.

Azi, când întregul popor este chemat la conducerea țării, azi, când fiecare cetățean are dreptul să-și spună cuvântul, azi avem nevoie, ca fiecare cetățean să știe ce vrea și cum trebuie să vrea.

Să întărim neamul nostru, acesta este scopul acelor, cari se străduiesc pentru a promova cultura românească.

Voim cu toții o strângere a rândurilor sub acelaș drapel al culturii, pentru a putea, ca sub faldurile aceluiaș drapel să promovăm cultura românească.

Și acum un îndemn: Strângeți-vă rândurile!

Sus inimile și înainte pentru întărirea neamului prin cultură!

La „Academia Română” s'a ținut o ședință festivă, închinată „Astrei”, fiind de față M. S. Regele, președintele de onoare al „Academiei” și al „Astrei”.

La cuvântul d-lui Negruzi, președ. activ al „Academiei”, care a mulțumit M. Sale pentru onoarea de a

prezida această ședință, **M. Sa Regele a răspuns cu următoare cuvântare:**

„Mulțumesc din toată inima pentru cuvintele de bun venit ce Mi-ați rostit azi. Totdeauna Mă bucur, când pot pune piciorul Meu în acest altar, care e plin de un adevărat spirit românesc. Azi bucuria Mea este și mai mare, căci Mă văd în mijlocul membrilor a două societăți, al căror președinte de onoare sunt, al „Academiei Române” și al soc. „Astra”. În timpurile dela înființarea lor, multe și adânci legături au existat între cei de dincoace și cei de dincolo, legături mai cu seamă spirituale, căci nouă, celor de aci, nu prea ne era îngăduit să mergem dincolo, ca să lucrăm împreună pentru același sfânt scop. Ei, cei de dincolo, au fost însuflețiți de unirea culturală, care trebuia să le vie prin Roma și mai apoi de unirea politică, la care am ajuns.

Ei în totdeauna au fost inspirați numai de un singur mare gând: *unirea culturală*.

Amândouă însă ați lucrat pe un ogor frumos și roditor, care începe acum să-și dea roadele: cultura adevărat românească.

Scopul acesta sfânt trebuie păstrat în inimile noastre, ca o moștenire a celor cari au luptat pentru înfăptuirea instituțiilor noastre de cultură românească. De aceea Mă bucur să văd aci întruniți într'un singur gând românii de dincolo și de aici, cu adevărat uniți sufletește și cu dorul de a strânge cât mai tare legăturile, din care numai bine poate să iasă pentru țara noastră.

Ceea ce odinioară ne-a despărțit, a trecut, dar ceea ce ne-a legat, a rămas. Și această legătură va crește și se va întări pretutindeni, acolo unde vor fi numai inimi bune românești.

De aceea vă spun vouă celor dela „Astra”: **Bine ați venit printre noi!**

Gramatica română a lui Gheorghe Lazăr, 1821 și Gramatica românească de Ion Eliade Rădulescu, București 1828.

Continuare la articolul Gramatica română a lui Gheorghe Lazăr, 1821, din nr. 20.

„A doua chestiune este a termenilor tehnici, pe care o rezolvise el înainte de a tipări gramatica, făcând lecțiuni cu elevii săi, și pe care acum o justifică și în mod teoretic. El zice, că trebuie să luăm cuvintele din limbele moderne și să le potrivim după regulile limbii noastre, iar nu să căutăm a le forma de-a dreptul din materialul românesc”

.... Heliade a rezolvit în modul cel mai fericit problema termenilor tehnici, căci afară de câteva vorbe, toți ceilalți termeni au rămas până azi așa cum i-a stabilit Heliade.

Acest lucru este, de sigur, unul dintre meritele de căpetenic ale marelui bărbat, mai ales când ne gândim la epoca depărtată, în care cu o claritate desăvârșită a indicat calea, ce trebuie să se urmeze într-o chestiune de așa mare însemnătate.

Cea dintâi trebuință a unei țări, care voiește a-și apropia cercetările științifice și a se pune în curent cu civilizația, este, să aibă termeni, cu cari să exprime diferitele noțiuni de care se servesc diferitele științe și arte. Prețul cel mare al acestei trebuințe se va înțelege mai ales, când ne vom gândi, că la începutul secolului XIX se credea, că în românește nu se poate face știință și această credință o împărtășiau chiar boerii învățați, cari își iubeau țara și doriau să o vadă înălțată! Ceea ce dădea o aparentă justificare acestei greșite socotințe, era, fără îndoială, lipsa unei terminologii necesare. La acest lucru a cugetat mai întâi Lazăr și apoi, cu mai mult temei, Heliade.

Acesta a spus, că noi trebuie să ne împrumutăm din limbele romanice termenii, de cari avem nevoie, potrivit și după cerințele limbii noastre.

Zadarnică a fost încercarea lui Aron Pumnal, pe la 1860, de a scoate la iveală a nouă teorie, ca să formăm acești termeni din materialul limbii noastre, pentru că publicul admisesse părerea lui Heliade și încercarea profesorului bucovinean căzu sub puterea ridicolului....

Mai târziu, când dl. Adamescu examinează gramatica lui Golescu din 1840, în comparație cu a lui Heliade, zice unele ca acestea.

„Terminologia ciudată ce aflăm aci și definițiile cu totul neîntemeiate ne miră cu atât mai mult, cu cât înaintea lui scrisese Heliade și stabilise principiile acestei științe, în modul cel mai serios. Pe lângă gramatica cea din 1828, Heliade mai tipărise în tipografia sa o cărticică de gramatică pe scurt, ⁵⁵⁾ foarte folosită, în care prezenta cu claritate chestiunile și nu încurcă pe școlari prin atâtea ciudățenii ca acele, pe care le aflăm în lucrarea lui Golescu“. ⁵⁶⁾

În redactarea mai nouă a istoriei literaturii noastre dl. Adamescu e binișor mai scump în a lauda gramatica, care ne preocupă! Ideile

sale de mai înainte, deși le menține în întregime și în toate părțile constitutive, totuși formularea lor într-o câțva modifică fondul chestiunii. Excerptăm:

„Cu această gramatică (va se zică cu cea din 1828), apare Heliade pe arena publicității. Ea îi servise pentru predarea cursului său și fusese citită în întrunirea unei asociații literare, la care se raportă într'un pasagiū, unde vorbește de alfabet și de înlăturarea unor litere dintr'ânsul, zicând, că a făcut după hotărârile cinstitei societăți literare a Românilor“.

Comparată cu gramaticile anterioare, ea nu se prezintă ca un merit deosebit de originalitate: planul seamănă într-o câțva cu al lui Tempea, iar terminologia se găsește aproape în întregime la înaintașii săi.

Trebuie să-i recunoaștem numai, că a avut curaj, că acolo unde aceia puneau două nume (de ex. Loga zice: „nume înființătoare sau substantive“), el să aleagă unul și pe cel mai nimerit („substantive“), care va rămânea în limbă.

Are și el însă cazuri, unde ezită; astfel, pe când Văcărescu zice numai: „intericțiune“, Heliade spune: „zicere de glăsuire sau interecție“.

Un important este faptul acesta al simplificării alfabetului cirilic și mai ales este prețioasă prefața.

Deși cam lungă și tratând chestii, cari nu mai pot prezenta azi interesul de atunci, ea arată însușirile literare ce vor caracteriza totdeauna stilul lui Heliade: întrebuintarea glumei pentru a scăpa de greutatea unei discuțiuni teoretice; un humor, care ar putea fi simțit și azi, dacă n'ar avea multe expresii vulgare. Ea stabilește și câteva principii cu privire la ortografie, la termenii tehnici, etc., cari denotă din partea autorului o rară claritate de spirit și o înțelegere minunată a realităților. E de regretat, că nu a păstrat aceasta din urmă însușire în lucrările sale de mai târziu.

Lăudând ortografia italiană, stabilește principiul, că „ortografia aceea a stătut mai norocită care s'a supus la mai puține reguli“. Și pentru a face ideea sa și mai clară, adaugă:

„Aci îndrăznesc a vorbi pentru frații noștri din Transilvania și Bănat, cari sunt vrednici de toată lauda pentru ostenele ce pun pentru literatura românească. Pentru ortografie însă care vrea s'o introducă scriind cu litere latinești, bine ar fi fost să urmeze duhul italianesc, adică a scrie după cum vorbim și să nu se ia după ortografia franceză și englezească, care păzește derivația zicerilor și de cari chiar singurii ar voi acum să se scuture“.

55) E cea a ardeleanului Ioan Pop, prof. la sf. Sava, București 1835. Despre aceasta vezi „Foia Diecezană“ Nr. 9, din a. c, cu notele: 4, 6 și 7.

56) Gh. Adamescu și M. Dragomirescu „Literatura rom. modernă“. București 1902, pg. 81.

Dacă Heliade ar fi stăruit în aplicarea acestui principiu, când i-a venit și lui rândul să scrie românește cu litere latine, s'ar fi câștigat multă vreme pierdută și s'ar fi înlăturat multe discuțiuni zadarnice. Atunci fonetismul, pe care-l laudă Heliade la 1828, ar fi devenit principiu ortografiei noastre, grație autorității de care s'a bucurat el și câștigul ar fi fost imens pentru cultura română.

(Urmează).

Congresul profesorilor de Religie ortodoxă din întreaga Românie

S'a ținut în zilele de 27 și 28 Mai la București. Toate mitropoliile — două din vechiul regat și trei din provinciile alipite — au fost reprezentate la Congres. De la noi au participat *Dr. Poltra Barbu* (Caransebeș), *Dr. Gheorghe Ciuhandu* (Arad), *Gheorghe Maior* (Sibiu), și *Ioan Imbroane* (Timișoara).

Părintele *I. Popescu Mălăești*, profesor universitar, deschide Congresul, arătând șopul acestuia și bineventând membrii prezenți, cam 100. Iau cuvântul I. P. S. Sa Mitropolitul primat *Dr. Miron E. Cristea*, ministrii *Anghelescu* și *Lăpădat*, arhiepiscopul *Basarabiei Gurie*, inimoasa principesă *Cantacuzino*, arhimandritul *Scriban*, profesorul universitar *Mehedinți*, etc., cari toți sunt pentru reformarea învățământului, pentru înmulțirea orelor de Religie în toate școlile primare, medii și secundare și pentru cercetarea obligatorie a bisericii, ceea ce s'a și decis în Congres.

Se trece la ordinea zilei. Referate asupra punctelor din programul Congresului au sosit din toate părțile. Referatele precum și animatele discuții asupra acestora sunt interesante și caracteristice pentru mentalitatea pedagogică, ce s'a stabilit în diferitele noastre ținuturi bisericesti. Fie care referent, cu aderenții săi, căutau cu ori ce preț să apere, să susțină și să impună *materia de învățământ religios* și *predarea acesteia* după cum sunt uzitate în fostele lor biserici particulare.

O comisiune de membri din toate mitropoliile României stabilește ordinea materiei de învățământ în școlile secundare astfel: *Istoria Testamentului vechiu și nou și Învățătura fundamentală a bisericii* pentru clasele I-III, *Istoria bisericii universale și naționale, apoi Dogmatica, Monaha, Liturgia* — toate însoțite de *Apologetică* — și — la stăruința bucovinenilor — *cețirea, cu explicații, a sfintei Scripturi* pentru clasele IV-VII, câte se proiectează în noua lege. E abandonată *Disciplina bisericească (Dreptul canonic)*. Pentru ce? Credem, că ancheta planului de învățământ va reveni asupra acestui obiect.

Decisiunile mai însemnate, ca rezultate ale discuțiunilor, sunt:

1. Pentru stabilirea unui plan de învățământ religios să se întrunească o anchetă, compusă din exmișii consistoriilor fecărei eparhii.

2. Ținându-se în vedere planul de învățământ stabilit de anchetă și aprobat de forurile competente, compunerea cărților de Religie este admisă ori și cui. (Eră vorba, ca compunerea cărților de Religie pentru întreaga țară să fie încredințată unei comisiuni alese de Congres).

3. Predarea materiilor de Religie să se facă strict după principiile pedagogiei moderne. (S'a protestat în contra principiilor școlii active, reprezentate prin Nisipean).

4. Peste tot Religie să se predee numai de clerici, în caz de necesitate de laici calificați.

Alte chestiunii, de ordin ce nu aparține învățământului, s'au lăsat în grija biroului spre studiere până la congresul proxim.

Congresul și-a mântuit programul în patru ședințe cu succes deplin, mulțumită tactului și energiei președintelui I. P. Mălăești.

După Congres, congresiștii, vr'o 50, au participat la o copioasă cină în școala Societății ortodoxe a Femeilor române, condusă de Principesa Cantacuzino, prezidenta Societății. În decursul cinii au vorbit: mitropolitul-primat *Cristea*, arhiepiscopul *Gurie*, arhimandritul *Scriban* etc., spunându-ne între altele și cuvinte cu adânc înțeles pentru împrejurările zilelor, în cari trăim.

Catastrofa bucureșteană, la care am fost martori, ne-a împrăștiat înainte de vreme. Rap.

Sinoadele eparhiale.

La Dumineca Tomei, după cum am fost anunțat la timpul său, s'au deschis Sinoadele eparhiale ale Mitropoliei noastre, afară de cel dela Arad.

Din hotărârile Sinoadelor eparhiale rezultă clar, că deputații sinodali și de astădată au fost călăuziți de adevărata dragoste față de biserică și credința noastră strămoșească, contribuind astfel prin hotărârile aduse la promovarea intereselor obștești ale bisericii și la înălțarea prestigiului ei.

În cele ce urmează, dăm concluzele principale ale acestor Sinoade:

Sinodul din Sibiu.

1. Să se convoace congresul misionar din partea Asociației clerului, recrutând pentru problemele religioase bărbați religioși-morali și cu dragoste pentru opera misiunii interne. În scopul unui rezultat cât mai frumos și statornic, Sinodul invită Consistorul, să afle mijloacele și modalitățile cele mai corespunzătoare, ca toți școlarii și elevi ortodoxi dela toate școalele să poată avea cărți de rugăciune, iar adulții și ceialalți credincioși Biblia.

2. Consistorul va tipări o carte de rugăciuni pentru bolnavi.

3. Să se introducă conferențe religioase pentru ucenici și servitorime în postul Crăciunului și al Paștilor în toate centrele.

4. Să se instituie la fiecare spital duhovnic.

5. Să se intervină la oficiile publice pentru introducerea crucii orientale și să se înlăture cele existente după ritul catolic.

6. Referitor la cursul pastoral, pe care Consistorul intenționează să-l țină, Sinodul îl invită a face de cu vreme toate demersurile, ca la acest curs să poată lua parte un număr corespunzător de preoți, accentuându-se instrucțiunea misionară, procurând în scopul acesta mijloacele necesare, cum sunt cărți, reviste, broșuri, din care ceice vor participa să-și poată câștiga cunoștințe temeinice și afară de conferențele ce se vor ține.

7. Cu privire la ameliorarea situației materiale a preoșimii, Sinodul invită Consistorul, ca chestiunea salarizării preoșimii să o facă de urgență obiect de studiu și să ceară cu toată insistența dela înaltul guvern soluționarea corectă, echitabilă și demnă a acestei probleme. În scopul acesta să caute împreună cu ceilalți episcopi o bună și justă soluționare a chestiunii pentru întreaga mitropolie.

8. S'a votat un statut provizor și o instrucțiune provizoră pentru fondul de pensii al preoșimii.

9. Profesorii cateheți să fie egalați cu profesorii secundari titulari.

10. În chestia sectară s'a invitat Consistorul, să facă toți pașii necesarii pentru readucerea la biserică mamă a tuturor fiilor înstrăinați.

11. S'a votat un normativ pentru Academia teologică și un regulament pentru examenul de capacitate al profesorilor.

12. Să se dea atențiune deosebită pentru organizarea bisericeii noastre din America.

13. În chestia școlară Sinodul invită Consistorul, să intervină la guvern, pentru ca influența ce a avut-o biserică noastră până acum asupra educației școalelor primare să se asigure și pe viitor.

Consistorul să ceară cu insistență să se garanteze în noua legislațiune școlară următoarele:

a) Controlul efectiv al bisericeii asupra învățământului și educațiunii religioase-morale în școalele primare;

b) Aplicarea exclusivă de învățători ortodocși români în școalele primare din comunele cu populațiunea ortodoxă;

c) Învățământul normal să fie astfel legiferat, ca învățătorii, absolvenții ai școalelor normale, conform tradiției din trecut, să aibă pregătirea trebuincioasă în instrucțiunea religioasă, cultul religios, cântarea bisericească și conducerea corurilor bisericești în măsura, în care se pregătesc astăzi elevii școalelor noastre normale confesionale;

d) Programa analitică a școalelor și manualele scrise să nu conțină erezii sau învățăminte contrare bisericeii noastre dominante, și în consecință, biserică să

primească asigurări, că la indicațiunile forurilor bisericești manualele excepționate să fie scoase din uz;

e) Regulamentul disciplinar să prevadă sancțiuni contra acelor membri ai corpului didactic și a acelor organe de control, cari ar agita contra bisericeii noastre ortodoxe creștine, sau prin ținuta lor ar jigni convingerea religioasă a credincioșilor.

Sinodul din Cluj.

1. Să se accelereze unificarea bisericească.

2. Catehizația să se propună de preoți cu mai multe stăruință.

3. În propaganda contra sectelor să se ceară ajutor și dela organele statului.

4. Să se închidă cârciumele și să se oprească târgurile în Dumineci și sărbători.

5. Șăzătorile și clăcile să se reglementeze de administrație.

6. Biserica să nu renunțe la drepturile sale asupra școlii.

7. Să se inactiveze școalele de Dumineca.

8. În acțiunea pentru împedecarea concubinatelor să se ceară ajutor dela organele statului.

9. Să se facă societăți pentru tinerime și reuniuni de femei.

10. Să se publice Biblia în ediție populară, apoi colecții de predici apologetice și cărți de rugăciune.

11. Să se înființeze cursuri pentru cantori și să li se exopereze salare.

12. Ameliorarea dotației clerului.

13. Compensarea preoșilor, cari nu pot primi porțiuni canonice.

14. În propaganda religioasă să dea concurs și mirenii.

15. Să se reglementeze vestirile la cununii.

Sinodul din Oradea-Mare.

1. Pentru a încuraja și a da prilej preoșilor sărăcuțioși de a-și valorifica cunoștințele ulterioare câștigate după hirotonire și a-le deschide calea pentru parohii mai bune, Sinodul, la propunerea Consistorului, a decis introducerea examenului de promovare, prin care preoții de-o calificăție inferioară dar binemeritați vor putea fi promovați pentru o clasă de parohii imediat superioară.

2. Considerând marea importanță a preoșimii la aceste granițe, decretate de zonă culturală, din punct de vedere: național și cultural, Sinodul va cere înaltului guvern, ca preoșimii din această eparhie să-i acorde o primă de încurajare de 50 la sută la salariul de bază, ca și prin aceasta numărul parohiilor vacante să se reducă.

3. S'a decretat înființarea unei școale de cantori în Oradea-Mare.

4. S'a hotărât înaintarea unui memoriu către înaltul guvern pentru reducerea numărului cârciumelor, reglementarea debitului alcoolului și respectarea strictă a repausului duminical în toate oficiile statului, ca măsuri

de combatere și prevenire a destrămării vieții religioase-morale.

5. Se vor ținea conferințe populare atât în cadrul Asociației clerului, cât și în acord cu conferințele „Astrei”, în cari se vor arăta urmările dezastruoase ale concubinajului din punct de vedere moral, juridic și social.

6. Pentru *improprietărirea parohiilor dela munte*, unde nu este teren arabil, se vor cere dela stat loturi pe câmpie, într'un complex, urmând ca din venitul acelora să fie ajutate parohiile din locurile muntoase.

7. Preoților pensionari, văduvelor și orfanilor de preoți din eparhie li s'au *majorat pensile*, respective ajutoarele cu 100 la sută, începând cu anul 1924.

Funeraliile teologului Nicolae Popovici și pelerinajul la mormântul lui Dr. Ioan Sârbu din Rudăria.

Înfricoșata moarte cu coasa ei ce nu cunoaște piedecă, ce seceră fără considerație în palat ca în colibă, deopotrivă între tineri ca și între bătrâni, a smuls din sânul nostru pe tinerul Nicolae Popovici în ziua de 14/27 Mai a. c.

Durerea pierderii sale a fost generală. Fiind de o blândețe, inteligență și bunătate rară, a știu să câștige iubirea tuturor, ce-l cunoșteau.

Abia în a 19-a primăvară, a vieții sale, părăsește viața pământească în spitalul din Logoj, după 4 luni de grele suferințe.

Corpul neînsuflețit este transportat la Rudăria, comuna sa natală, unde ajunge Miercuri seara.

La dureroasa veste a morții sale, colegii lui de curs, neluând în seamă greutatea drumului, s'au grăbit cale de 60 km. pe jos, pentru a-l însoți pe ultimul drum spre lăcașul cel vecinic.

Joi la ora 12 d. m. sosește grupul de 17 teologi, rostind câte o rugăciune lângă sicriu, apoi în cor cântă „Omul ca iarba”.

La ora 3 p. m. se începe înmormântarea, oficiată de preoții: N. Novacoviciu, S. Novacoviciu și P. Bogoeviciu, iar răspunsurile le-a dat corul teologilor, condus de C. Vladu.

După serviciul de acasă se formează cortegiul: steagurile, un grup de bocitoare — obicei în partea locului — țărani bărbați așezați într'o coloană lungă, școala primară din Rudăria, un grup de școlari din Bănia, veniți sub conducerea preoților și a notarului N. Novacoviciu. Urmează coroanele familiei, Inst. teologic, școalelor primare, a dsoarelor Sârbu și Craia, apoi corul teologilor preoții și asistența.

Pe tot parcursul străzilor corul întonează cântări funebre.

În biserică vorbește părintele N. Novacovici, iar la cimiter teologul I. Hergan și învățătorul Rădulea.

După terminarea înmormântării teologii împreună cu preoții se îndreaptă spre mormântul mult regretatului Dr. I. Sârbu, unde preotul N. Novacoviciu oficiază un parastas, iar răspunsurile le dă corul teologilor.

Mulțumită dsoarelor Sârbu, teologii au putut să viziteze prețioasa bibliotecă, camera de lucru, rămasă intactă după moartelui, precum și să audă și multe alte amănunte din vieța mult regretatului Dr. I. Sârbu.

Întrând în camera de lucru, deși mică, vezi în ea teatrul atâtor lupte intelectuale. În semiobscuritatea ei simți par'că o adiere ușoară, cum te alintă; simți aripile sufletului marelui defunct, cum te adumbrează, voind a te induce în toate tainele vieții sale de ieri.

Sufletul... această minune, care idealizează lumea, ne conduce cu o repeziciune vertiginoasă prizma vederilor dela rafturi la rafturi pline cu cărți, cari în lumina cenușie apar ca niște plaiuri, pe cari îi îngenunchiaseră visurile, decenii de-arândul, și cari apar cu atât mai fermecătoare, cu cât a avut fericirea să-le vază cu ochii realizate.

Și aci, sub impresiunea cărților — cari cuprind gândurile înțelepciunii omenești — și a tuturor obiectelor ce-i aparținuseră scumpului defunct, sufletul ni-se limpește ca sub imperiul unei liniști mărețe de ocean... Și pricepem din ce în ce mai mult și mai profund, că iubirea deaproapelui, iubirea de neam și țară sunt singurile pârghii de lumină, cari sprijină lumea noastră morală. Aceste două elemente, nutrite din belșug în sufletul marelui defunct, au menirea să împedecă societatea a se cufunda în haosul de mocrilă, împinsă de preocupările febrile ale câștigului de argint.

Crucea mormântului lui, ce se ridică măreață, tăind o dungă ușoară și fină în spațiu, este statuea gândirii și par' că se naște ideea, ce taie hotarul între două lumi: realitatea și necunoscutul. Din mormântul frumos, îngrijit, par'că se revarsă un suflu, ce te răpește spre înfinit, îți infiltrează ideea iubirii deaproapelui și în special iubirea de neam și patrie, îți făurește altarul, pe care trebuie să te aduci jertfă, — rugul, pe care trebuie să-ți arzi egoismul.

Acel mormânt modest, așezat la umbra sfintei biserici, ne-a răpit într'o îngenunchiere prelungă și sacră, la 2 ani după moartea lui.

Iar la plecare, rugăciuni pioase, amalgamate cu fumul de tămâie din cădelnița preotului, se înalță spre dreptul Judecător, cerând odihnă răposatului... spre atotbunătatea Ziditorului, ca să mai dăruiască neamului românesc suflete mari...

Tr. Constantin.

Ș T I R I

Ziua eroilor în Caransebeș. Ca pretutindenii pe pământul românesc, așa și în orașul nostru, la sărbătoarea Înălțării Domnului s'a sărbătorit cu o deosebită pompă „ziua eroilor”, cari au mers la moarte, pentru ca să dea patriei și neamului viața și gloria.

După sf. liturgie s'a ieșit cu liția la cimiterul ce, nou, unde zac osemintele eroilor căzuți în război, mondial. Aici s'a săvârșit parastasul, la care a celebrat păr. protopresbiter A. Ghidiu, preoții L. Cornean și P. Bancea, cu asistența diaconului I. Medelean. Răspunsurile le-a executat foarte frumos corul studenților în teologie, sub conducerea studentului C. Vladu.

Au asistat la această sărbătoare: toate autoritățile bisericești, militare și civile, profesorii, învățătorii, elevii și elevele școlilor de toate gradele, o companie a regimentului 96 inf. în frunte cu muzica militară și număr mare public.

Terminat fiind parastasul, păr. protopresbiter A. Ghidiu rostește o preafrumoasă cuvântare, pe care o publicăm în fruntea foii. Vorbește apoi dl lt.-col. Traian Popa, care preamărește vitejia și jertfa eroilor noștri, care să ne servească tuturor de îndemn, să păstrăm, ceea ce ei ne-au lăsat moștenire.

Intorcându-se liția la biserică, autoritățile și armata s'au îndreptat spre biserică catolică, de unde au pornit spre cimiterul catolic.

Am avut arăși o zi de înălțare sufletească, când mulțimea intelectualilor prezenți la această sărbătoare s'a degajat pe deplin de datoria ce o avem cu toții față de memoria acelor, cari s'au jertfit pentru o cauză sfântă. Nu însă așa țărani și meseriași, locuitorii de baștină ai Caransebeșului, cari de astădată au excelat cu absența lor.

Tundere întru monah. Păr. Dr. Aurelian Magier, asesor-referent consistorial și directorul Academiei teologice din Oradea-Mare, la propunerea P. S. Episcop Roman al Orăzii-mari și cu binecuvântarea I. P. S. Mitropolit-primat Miron, în ziua de 15/28 Mai a. c. a fost tuns întru monah în mănăstirea Sinaia de cătră P. Cuv. Arhimandrit-mitrofor Dionisie Șimionescu, starețul acelei mănăstiri, primind numele Andreiu.

† **Lazar Bălean**, paroh în Dognecea, s'a stins subit din viață în 23 Mai (5 Iunie) a. c., în al 65-lea an al vieții și al 40-lea al preoției sale cinșite. Odihnească în pace!

† **Aurel Doboșian**, primconsilier și ajutor de primar al orașului Caransebeș, a încetat din viață în 17/30 Mai, în etate de 63 ani.

Timp de 42 ani, cât a servit obștea, decedatul a fost exemplul strălucitor al funcționarului corect și conștiincios.

Odihnească în pace!

Consistorul superior bisericesc a fost convocat în sesiune de primăvară pe Vineri, 24 Mai (6 Iunie) a. c.

Concordatul. Dl Constatin Banu, fost ministru al Cultelor și delegatul guvernului român pentru încheierea concordatului cu Vaticanul, a plecat la Roma, spre a termina acolo lucrările pentru încheierea acestui concordat.

Dl. C. Banu este însoțit de dl Zenovie Păclișan, directorul gen. al Cultelor catolice și la aceste tratative va avea și colaborarea ministrului nostru la Vatican, dl Penescu.

Cardinalul Gasparri, secretarul de stat al afacerilor străine dela Vatican, va prezida lucrările comisiei, care va trata încheierea concordatului. D-Sa va fi asistat de nunțul papal dela București, monsegniorul Angelo Dolci, care a și plecat la Roma de o săptămână. Tratatul va continua pe baza noului proiect, întocmit de actualul guvern, și nu pe baza celui alcătuit în timpul guvernării averescane.

Chestiunile principale, cari vor fi puse în discuțiune, după lămuririle date de însuși dl C. Banu unui redactor al ziarului „Viitorul”, sunt:

1. Ierarhia bisericească, întru cât prin întregirea României biserica depinzând de Roma are două conducători distincte: în vechiul Regat și în Ardeal.

2. Numărul diecezelor. Acest număr nu corespunde situațiunii actuale: el este prea mare, deoarece unele din dieceze sunt numai fragmente din vechile episcopii existente sub fostul regim ungar.

3. Numirea episcopilor. Aci este dela sine înțeles, că nici o numire nu se va putea face fără asentimentul guvernului român.

4. Chestiunea patrimoniului sacru, în a cărui organizare și administrare guvernul nostru va trebui să aibă cuvânt.

5. Chestiunea învățământului, care va trebui rezolvită în conformitate cu Constituția și cu legile în vigoare.

Sărbările culturale dela București. Bătrâna noastră „Astra”, cum am fost anunțat într'unul din numerile noastre trecute, a anunțat instituțiunii „Caselor naționale” vizita sa culturală la București. Vizita anunțată a avut loc în zilele de 31 Mai și 1, 2 și 3 Iunie a. c.

Sărbările, la cari au luat parte și M. Sa Regele, A. S. R. Principele Moștenitor și reprezentanții autorităților, s'au desfășurat în cadrul unor festivități impozante.

Precum era de prevăzut, aceste sărbări ale „Astrei” la București s'au transformat într'o grandioasă manifestație de înfrățire, lăsând în mijlocul fraților din vechiul regat o profundă și neștearsă impresiune.

Fiind aglomerati cu material, raportul detaliat îl vom publica în numărul viitor.

Elevi premiați. Cu multă plăcere aflăm, că la concursurile aranjate de cătră Societatea științifică-literară „Tinerimea Română” au fost premeiați și doi elevi caransebeșeni: *Teodor Săbăila*, octavan al liceului „Traian Doda” și *Margareta Santo*, elevă pe cl. IV. a școlii civile pentru fete.

Elevi premiați și profesorii examinatori, sub conducerea inimosului președinte al „Tinerimei Române“, dl. Nae Dumitrescu, director gen. în Ministerul Instrucțiunii publice, au făcut apoi o excursiune, care a fost un adevărat perelinaj la mormântul „regelui munților“ Avram Iancu“.

Atentat contra cancelarului Austriei. În gara de sud a Vienei, muncitorul Carol Javorek a tras mai multe focuri de revolver asupra cancelarului austriei, monsegniorul Seipel, care venea dela Wiener-Neustadt, rănindu-l grav la plămânul drept. După săvârșirea atentatului agresorul și-a tras un foc de revolver în tâmplă. Greu rănit a fost dus la spital. Interogat asupra faptei sale, a declarat, că din cauza mizeriei voia să se sinucidă și că a voit să ucidă și pe Seipel, pe care-l ține vinovat peninu mizeria de azi a clasei muncitoare.

Starea cancelarului s'a ameliorat. Se crede, că este afară de orice pericol.

Președintele republicii, miniștrii și întreaga populație a Vienei desaprobă atentatul. Tot așa și congresul internațional, care s'a deschis la Viena.

M. Sa Regele Ferdinand a adresat o telegramă cancelarului, condamnând atentatul și dorindu-i grabnică însănătoșare. Guvernul român și-a exprimat regretele sale la Viena.

Conferința Micii Înțelegeri a fost fixată pentru 10 Iulie a. c. st. n. Principala chestiune, care va forma obiectul conferinței, este aceea a clarificării raporturilor statelor din Mica Înțelegere cu Rusia.

La conferință vor asista și d-nii Brătianu și Pasici.

Un conciliu ecumenic roman în 1925. Din Roma se comunică oficial, că conciliul ecumenic, întrerupt în anul 1869, se va redeschide, reluându-și deliberările în 1925. Ședințele se vor ține la Roma. La lucrări vor participa aproximativ două mii de episcopi, din toate ținuturile catolice.

Legământul cercetașilor. Marți la sfinții Constantin și Elena, „puii de șoimi“ ai cohortei „Eftimie Murgu“ din loc au depus legământul, fiind de față autoritățile bisericești, militare și civile și numeros public.

Cohorta, în frunte cu muzica militară, a luat parte la sf. liturgie, după sfârșitul căreia se postează în fața catedralei. Păr. protopresbiter A. Ghidiu rostește o scurtă și caldă cuvântare, aducând cercetașilor exemple clasice de caracter. Apoi comandantul cohortei, dl. prof. I. Salvan, citește cele 12 articole din legea cercetașului și formula legământului, la care răspund cercetașii cu vocile dulci de copii, în cari vibrează sinceritatea și căldura, care este cea mai solidă garanță, că-și vor ținea cuvântul dat.

Și micuții cercetași se simțeau mândri, că ei astăzi jăgăduesc în fața sfintei cruci credința Regelui și Patriei și că vor fi ostașii acelei armate mici, care luptă cu iubirea de aproapele și cu jertfa de sine.

După depunerea legământului, comandantul cohortei împreună cu domni col. Guha, locot. col. Popa primește defilarea.

La ora 5 p. m. cohorta a aranjat o serbare cercetășească în grădina hotelului „Pomul Verde“. Grădina era aranjată în formă de tabără cercetășească cu corturi, în cari se vindeau prăjituri, flori etc. A fost de o frumuseță pitorească, iar reușita serbării a fost desăvârșită.

Mulțumită harnicului comandant, cohorta din loc ocupă locul de frunte între cohortele din țară, atât ca moral cât și ca activitate.

Tr. Constantin.

Sărbările încoronării Suveranilor Sârbiei, după cum am fost anunțat deja, se vor desfășura în cadrul unor mari festivități la Bled. Curtea regală din Belgrad a invitat la sărbările din Bled pe Suveranii noștri și pe principii moștenitori.

De asemenea vor participa la serbările încoronării primul nostru ministru, precum și președinții Corpurilor legiuitoare.

Muzică. De curând a apărut Romanța cu titlu „*Îmbind în taină*“ cuvinte și melodie de Filaret A. Barbu din Lugoj. Tânărul F. Barbu, după absolvirea liceului fiind un pasionat violinist, și-a ales cariere spinoasă de artist și s'a înscris la Academia de muzică din Viena în secția violiniștilor și a compoziției. Judecând după presa amintită, se poate deduce, că tânărul urmaș a lui Kubelik nu-și pierde timpul înzadar cântând în Metropola de pe malurile Dunărei albastre distracții, ci caută să strângă un fond real de cunoștințe muzicale. Melodia romanței este ingenioasă și potrivită textului, iar acompaniarea de clavier făcută de prof. A. Popovici e acomodată concepției armonice a melodiei.

E de sperat, că tânărul artist cu timpul va însemna o dără valoroasă pe câmpul artei muzicale.

Romanța se poate comanda dela *Librăria diecezană* din Garansebeș. Prețul 10 Lei. (Ss).

Licitație minuendă.

Pe baza încheierții Ven. Consistor diecezan dăto 8 Mai 1924 Nr. 4283 E-nex 1923, se scoare licitațiune minuendă publică pentru repararea sf. biserici din Gherteniș, cu suma de strigare de 15,000 Lei.

Licitațiunea va avea loc în 28 Iunie st. n. a. c. la oarele 3 d. m.

Toți interprinzătorii, cari doresc a lua parte la această licitațiune, vor putea vedea zilnic condițiunile la oficiul parohial din loc.

Gherteniș. din ședința comitetului parohial ținută a 19 Mai (1 Iunie) 1924.

Petru Șandru m. p.
paroh-președinte.

Radu Vasile m. p.
scriitor.